

ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙ

Ἑπὶ

ΧΡ. Ν. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις σκοπεῖ τὴν ἐξασφάλισιν ὠρισμένων παροχῶν εἰς οἰκονομικῶς ἀδυνάτους, κυρίως δὲ τὰς ἐργαζομένας τάξεις ἐν περιπτώσει ἐπελεύσεως ὠρισμένων γεγονότων διαταραπτόντων κατὰ κοινὴν πείραν τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας πρόσοδον. Ἡ κοινων. ἀσφάλις εἶναι προσωπικὴ ἀσφάλις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ἐν συγκεκριμένον συμφέρον, ἢ ἐκ τῆς ἐργασίας πρόσοδος, ἥτις «κινδυνεύει» ἐκ τῆς ἐπελεύσεως ὠρισμένων γεγονότων. Ἡ πραγματοποίησις τῶν γεγονότων τούτων καλουμένων τεχνικῶς «ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων» δημιουργεῖ ὠρισμένας συνεπείας καὶ δὴ εἴτε τὴν μείωσιν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ, εἴτε τὴν ἐξαφάνισιν αὐτοῦ. Αἱ ἀσφαλιστικαὶ περιπτώσεις ἐν τῇ κοινων. ἀσφαλίσει εἶναι καθωρισμένοι καὶ δὴ οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτῶν θιγομένου ἀσφαλ. συμφέροντος δηλ. οὐσιαστικῶς, ἀλλὰ καὶ τυπικῶς δηλ. ρητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου, ὅστις ὀρίζει ποῖα εἶναι αὗται.

Κατὰ τὴν γενικῶς κρατοῦσαν ἀντίληψιν, ἐπικυρουμένην ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν τῶν πλείστων κρατῶν, εἶναι αὗται, εἴτε οἰκονομικαὶ εἴτε φυσικαί. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ἀνεργία· εἰς τὴν δευτέραν ἡ ἀσθένεια, τὸ ἀτύχημα, ἡ ἀναπηρία καὶ ὁ θάνατος. Τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀφίνομεν κατὰ μέρος, διότι πρόκειται περὶ νέου ἀσφαλιστικοῦ κλάδου, τοῦ ὁποίου ἡ χρησιμότης καὶ ἡ ὀριστικὴ μορφή ζωηρῶς εἰσέτι ἀμφισβητεῖται. Θὰ περιορισθῶμεν ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων τῆς δευτέρας κατηγορίας καὶ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ἐπὶ τούτων ἀπλοποιήσις τις καὶ ποία.

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ κυρίου ζητήματος, τῆς ἀπλοποιήσεως, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξετασθῶσιν προηγουμένως συντόμως αἱ ἀσφαλιστικαὶ περιπτώσεις, ὡς αὗται διαμορφοῦνται σήμερον.

Οὕτως κατὰ τοὺς διεθνῶς σχεδὸν κρατοῦντας ὀρισμοὺς θεωροῦνται:

α. Ὡς ἀτύχημα τὸ βίαιον συμβάν, τὸ ἐπιερχόμενον εἰς τὸν

μισθωτὸν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἐργασίας ἢ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς καὶ συνεπαγόμενον μακροτέραν πῶς διακοπὴν τῆς ἐργασίας ¹.

Τὸ ἀτύχημα δημιουργεῖ εἴτε τὴν ἀνάγκην νοσηλείας εἴτε τὴν διαρκῆ ἢ προσωρινήν, μερικὴν ἢ ὀλικὴν ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν ἢ καὶ ἀμφότερα, ἐν περιπτώσει δὲ θανάτου τοῦ θύματος, τὴν ὀλικὴν ἐξαφάνισιν διὰ τὴν ἀπορροφαιζομένην οἰκογένειαν τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος.

Πρὸς τὸ ἀτύχημα ἐξομοιοῦνται καὶ αἱ καλούμεναι «ἐπαγγελματικαὶ ἀσθένειαι», δηλ. αἱ ἀσθένειαι αἱ ἔχουσαι τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἀναφαινόμεναι ὅμως προοδευτικῶς ἀπὸ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ αἵτινες ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὡς καὶ τὸ ἀτύχημα συνεπείας ².

β. Ὡς ἀναπηρία ἢ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ ἠσφαλισμένος, ὅστις συνεπεία παθήσεως ἢ βλάβης ἢ ἐξασθενήσεως σωματικῆς ἢ πνευματικῆς δὲν εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ κερδίζη διαρκῶς δι' ἐργασίας ἀνταποκρινομένης εἰς τὰς δυνάμεις, τὰς δεξιότητας τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν μέχρι τοῦδε συνήθη ἐπαγγελματικὴν αὐτοῦ ἀπασχόλησιν οὐδὲ τὸ 1)3 ἐκείνου, ὅπερ κερδίζουν συνήθως διὰ τῆς ἐργασίας των σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιεῖς ἄνθρωποι τῆς αὐτῆς μορφώσεως ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ. Τὸ γῆρας εἶναι μία αἰτία, ἧς ἀποτέλεσμα τεκμαίρεται κατὰ τὸν νόμον ἢ ἀναπηρία, ἄνευ ἐτέρας τινὸς ἀποδείξεως ³.

Ἡ ἀναπηρία ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν σχεδὸν καθολικὴν ἐξαφάνισιν τῆς πρὸς ἐργασίαν ἰκανότητος, ἣτις δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ ἐξαφανισθέντος ἐργατικοῦ μισθοῦ, παραλλήλως ὅμως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς περιθάλψεως, ὡσάκις ἢ κατάστασις τοῦ ἀναπήρου ἐπιβάλλει τὴν λῆψιν νοσηλευτικῶν φροντίδων.

γ. Ὡς θάνατος ὁ φυσικὸς τοιοῦτος, ὅστις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὅτι ἐξαφανίζει τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν πρὸς ἐργασίαν ἰκανότητα· δημιουργεῖ συνεπῶς τὴν αὐτήν, οἷαν καὶ ἐπὶ

1. Γενικὴν ἐκθεσιν τῆς συγκριτικῆς νομοθεσίας ὄρα ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Διεθοῦς Γραφείου ἐργασίας ἐκδοθέντι ἔργῳ. *La réparation des accidents du travail. Analyse comparative des législations nationales*, σελ. 123 ἐπομ. Παρ' ἡμῖν πρβλ. νόμον 551 τοῦ 1925 «περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντων ἢ ὑπαλλήλων, ὡς μεταγενεστέρως ἐτροποποιήθη. Γ. Α. Ροϊλός. Περὶ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου, 1928.

2. Γενικὴν ἐκθεσιν τῆς συγκριτικῆς νομοθεσίας βλέπε ἐν «*La réparation des maladies professionnelles*» (ἔκδ. Διεθ. Γραφείου ἐργασίας).

3. Πρβλ. «*L'assurance - invalidité—vieillesse—décès* (Genève 1932).» Ἐκδ. Δ. Γ. Ἐργασίας.

τῆς ἀναπηρίας ἀνάγκην διὰ τὴν ἀπορφаниζομένην οἰκογένειαν, τὴν τῆς ἀναπλήρωσεως τοῦ ἐκλείποντος ἔργατ. μισθοῦ.

δ. Ὡς ἀσθενεία ἢ ἀνώμαλος παθολογικὴ κατάστασις τοῦ σώματος ἢ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου, ἢ καθιστῶσα ἀναγκαίαν τὴν θεραπείαν ἢ συνεπαγομένη ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν ἢ καὶ ἀμφοτέρω.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι αἱ συνέπειαι τῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων συμπλέκονται μετ' ἀλλήλων καὶ δύνανται αἱ αὐταὶ συνέπειαι νὰ ὀφείλωνται εἰς διάφορον ἀσφαλιστικὴν περίπτωσιν ¹.

Ἐν τούτοις ὅμως σαφῶς διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων ἡ περίπτωσις τῆς ἀσθενείας ἀπὸ τὴν τῆς ἀναπηρίας καὶ θανάτου. Εἰς τὴν μίαν ὑφίσταται μία παροδικὴ ἀνώμαλος κατάστασις μετ' προέχοντα σκοπὸν τὴν νοσηλείαν, εἰς τὴν δευτέραν ὑπάρχει μία κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον κατάστασις διαρκεῦς ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν μετ' προέχοντα σκοπὸν τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος ἐργατικοῦ μισθοῦ.

Ἐν ᾧ αἱ δύο αὐταὶ περιπτώσεις σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων διακρίνονται κατ' ἀποτέλεσμα, ἀντιθέτως τὸ ἀτύχημα συμπλέκεται μετ' ἀμφοτέρων. Ἀφαιροῦνται ὠρισμένοι συνέπειαι, ἐκεῖναι δηλ. αἵτινες συνδέονται μετ' βίαιον συμβάν ἐπερχόμενον ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀποχωρίζονται καὶ δημιουργεῖται δι' αὐτῶν ἰδία ἀσφαλιστικὴ περίπτωσις, ἐφ' ἧς ἐφαρμόζονται ἰδιόρρυθμοὶ τινες ἀρχαί, δικαιολογούμεναι ἐκ τοῦ «αἰτιώδους συνδέσμου», ὅστις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν συνεπειῶν τούτων καὶ τῆς ἐργασίας.

Αἱ ἰδιορρυθμίαι τὰς ὁποίας ἐμφανίζει ἡ ἀσφάλισις τοῦ ἀτυχήματος εἶναι αἱ ἑξῆς: ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀσφαλίσεως γίνεται μόνον δαπάναις τοῦ ἐργοδότη, ἄνευ συμμετοχῆς τοῦ ἠσφαλισμένου. Ἡ ἐπιβάρυνσις, λόγῳ τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀτυχήματος θεωρεῖται διὰ τὸν ἐργοδότην, ὡς δαπάνη παραγωγῆς λόγῳ τῆς ἰδιαιτέρας εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ὑπέχει, ἐν ᾧ ἀντιθέτως εἰς τὰς δαπάνας ἐν περιπτώσει πραγματοποίησεως τῶν ἄλλων ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων συμμετέχει καὶ ὁ ἠσφαλισμένος, ἐν τινι δὲ μέτρῳ καὶ τὸ κράτος. Κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀνωτέρω οἰκονομικῆς ἀρχῆς ἢ ὀργάνωσις καὶ ἡ διοίκησις τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀτυχήματος γίνεται κατὰ κανόνα ὑπὸ μόνον τῶν ἐργοδοτῶν, ἄνευ οἰασδῆποτε συμμετοχῆς τῶν ἠσφαλισμένων. Αἱ εἰς χρῆμα παροχαί τῆς ἀσφαλίσεως ὑπερβαίνουν πολυλάκις τὰς ἀντιστοίχους παροχὰς τῶν ἄλλων ἀσφαλ. περιπτώσεων, διότι βασικὴ γραμμὴ αὐτῶν, ἂν καὶ ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις περιορισμέ-

1. Πρβλ. L'assurance—maladie obligatoire. Analyse comparative des législations nationales et des resultats de leur application (1927).

νη, εἶναι, ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῶν παροχῶν τούτων δέον νὰ γίνεται ἀναλόγως μόνον πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἀτυχήματος ἐπελθοῦσαν μείωσιν τοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ. Ὑπολογίζονται δηλ. αὗται μόνον ἀναλόγως τῆς ἀπωλείας τῆς βιοποριστικῆς ἰκανότητος, δι' ὃ καὶ ἐρευνᾶται ἐπακριβῶς αὕτη κατὰ τὰς προσωπικὰς σχέσεις τοῦ παθόντος καὶ τὰς ἐτησίας αὐτοῦ προσόδους. Τούτου ἕνεκεν ἐν τῇ ἀσφαλίσει τοῦ ἀτυχήματος λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ μερική ἀκόμη μείωσις τῆς πρὸς ἐργασίαν ἰκανότητος¹.

Ἐρωτᾶται ἤδη: δικαιολογεῖται ἡ ἰδιορρυθμία αὕτη ἐν τῷ κύκλῳ τῶν κοιν. ἀσφαλίσεων, ἥτις ἐν τῇ πράξει ἐκδηλοῦται διὰ συστάσεως ἐξαιρετικῶς πολυσυνθέτων ὀργανισμῶν καθοριζόντων ἀφ' ἑνὸς πολυσχιδεῖς πίνακας εἰσφορᾶς ἐργοδότη, ἀναλόγως τοῦ κινδύνου τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου προσδιορίζοντων ἐπακριβῶς τὴν ἐπελθοῦσαν μείωσιν τῆς πρὸς ἐργασίαν ἰκανότητος; Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι διὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρως σοβαρόν, εὐρισκομένην εἰς τὰς παραμονὰς εἰσαγωγῆς συστήματος κοινων. ἀσφαλίσεων, ὅποτε δέον νὰ κριθῆ, ἐὰν πρέπη νὰ μεταβάλη τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου 551 τοῦ 1915 «περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασία παθόντων ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων» θεσπιζομένην ἀτομικὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐργοδότη εἰς ἀσφάλισιν ἀτυχήματος, ὡς κλάδον κεχωρισμένον ἢ θὰ ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ποίαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο κέκτηται μεγάλην σημασίαν καὶ συζητεῖται ἀπὸ μακροῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει, ὡς μία πλευρὰ τοῦ ἐξαιρετικῶς σοβαροῦ ζητήματος τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς κοιν. ἀσφαλίσεως. Ἐνῶ ἡ κοιν. ἀσφάλισις ἀποβλέπει εἰς ἕνα ἐνιαῖον σκοπόν, ἐξυπηρετεῖ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἐν τούτοις ἐν τῇ πράξει ἐμφανίζει ποικιλίαν νομικῶν μορφῶν, καθιστῶσαν αὐτὴν πολύπλοκον καὶ πολυσύνθετον ὀργανισμόν. Οὕτω λόγῳ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων, συνεστήθησαν ποικίλοι φορεῖς τῆς ἀσφαλίσεως, ἀντιστοιχοῦντες εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους καὶ εἰς ἕκαστον ἐπικρατεῖ διάφορος ἀντίληψις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τοῦ ἰδιαιτέρου κινδύνου, τὸν ὁποῖον ἀναλαμβάνει. Διὰ τὴν ἀπλοποίησιν τῆς κοινων. ἀσφαλίσεως διετυπώθη σωρεία προτάσεων καὶ γνωμῶν. Ἐξ αὐτῶν ἄλλαι μὲν εἶναι ὀλιγώτερον ριζοσπαστικαί, ἀποβλέπουν π.χ. εἰς τὴν ἐνοποίησιν τοῦ κύκλου τῶν ἠσφαλισμένων προσώπων δι' ὅλους τοὺς ἀσφαλιστικούς κλάδους, ἢ εἰς τὴν ἐνοποίησιν ὠρισμένων ὑπηρεσιῶν τῶν

1. Siegrist. Probleme der deutschen Sozialversicherung σελ. 26.

ἀσφαλιστικῶν φορέων, ἄλλαι, δὲ περισσότερο ριζοσπαστικαὶ ἀποβλέπουν εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἀπλοποίησιν τῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων.

Ἐνιαῖος νομικὸς προσδιορισμὸς καὶ ἀναχώνευσις τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀσφαλίσεως, ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὴν πλέον ἀνάγκην τῆς νομικῆς σκέψεως.¹ Ὁ ἐκ τῶν κυρίων δημιουργῶν τῆς σημερινῆς γερμαν. κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως Κόμης Posadowsky εἰς πλείστους λόγους του εἰς τὸ Reichstag, ἰδίᾳ ὅμως εἰς τὸν τῆς 2 Μαρτίου 1903 δριμέως ἤλεγξε τὴν ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς ἀσφαλίσεως εἰς κλάδους ἀνωμαλίαν. «Ἡ σημερινή», ἔλεγε, κατάστασις τῆς ἐπὶ τῆς κοινων. πολιτικῆς νομοθεσίας μας δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ οὕτως ἐπὶ μακρόν. Ἐπετελέσαμεν κάτι τι κολοσσιαῖον, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ σταθερᾷ βάσει. Ἐὰν σήμερον ἐπρόκειτο νὰ δημιουργήσωμεν τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον ἔχομεν, κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος θὰ ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ νὰ δημιουργήσῃ ἰδιαιτέραν ἀσφάλισιν ἀσθενείας, ἰδιαιτέραν ἀσφάλισιν ἀτυχήματος καὶ ἰδιαιτέραν ἀσφάλισιν ἀναπηρίας—γήρατος, διότι πρόκειται περὶ τῶν τριῶν φυσιολογικῶν καταστάσεων, αἵτινες στενώτατα μετ' ἀλλήλων συνδέονται καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἔπρεπε καὶ διὰ τὰς τρεῖς νὰ ὑπάρχῃ μία ἐνιαία ὀργάνωσις².

Σοβαρῶς ἀνεκίνησε τὸ ζήτημα τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς ἀσφαλίσεως διὰ τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ κλάδου ἀτυχήματος ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων κλάδων, ἀναλόγως τῶν ἐπερχομένων συνεπειῶν, ὁ πολὺς ἐρευνητὴς τῶν θεωρητικῶν προβλημάτων τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καθηγητὴς τοῦ δημοσίου δικαίου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Freiburg Heinrich Rosin εἰς τὸν πρυτανικὸν του λόγον τῆς 5 Μαΐου 1897³ ὅστις καὶ ἔκτοτε συστηματικῶς ὑπεστήριξεν αὐτήν. Τεραστία εἶναι ἡ περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο κίνησις τῶν ἰδεῶν καὶ πλουσιωτάτη ἢ σχετικὴ βιβλιογραφία⁴.

1. **Richter.** Sozialversicherungsrecht, σελ 4.

2. **List.** Das geltende deutsche Arbeiterversicherungsrecht und das Problem seiner künftigen Vereinheitlichung, σελ. 221. Εἶναι ἀληθές, ὅτι μετὰ τινὰ ἔτη μετέβαλε γνώμην ὁ Posadowsky.

3. Umschau und Vorschau auf dem Gebiete der Arbeiterversicherung (Sonderabdruck aus dem Verwaltungsarchiv, τόμ. 6) καὶ ἀργότερον εἰς διάλεξιν «Die Bestrebungen zur Vereinfachung der deutschen Arbeiterversicherung ἐν Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft, τόμ. 9, σελ. 197.

4. **Lohmer.** Reform und Vereinheitlichung unserer Arbeiterversicherung. **Freund.** Die Vereinfachung der Arbeiterversicherung. **Arnd v. List.** Das geltende deutsche Arbeiterversicherungsrecht und das Problem

Ἐν τούτοις τὸ ζήτημα παραμένει ἀκόμη ζωηρῶς ἐν τῇ θεωρίᾳ ἀμφισβητούμενον, ἐν δὲ τῇ πράξει δὲν ὑπάρχει ἀκόμη παράδειγμα κράτους, θεμελιώσαντος ἢ ἀναχωνεύσαντος τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διδαγμάτων τῆς θεωρίας. Δύο φράσεις, λεχθεῖσαι παρὰ διαπρεπῶν ἐπιστημόνων, κατ' ἐξοχὴν ἀσχοληθέντων μὲ τὰ προβλήματα ταῦτα εἰς τὴν ΙΧ Γενικὴν συνέλευσιν τῆς Ἑταιρίας διὰ τὴν Κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν (ἐν Κολωνίᾳ τὴν 1 Μαΐου 1925) εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς σημερινῆς θέσεως τοῦ προβλήματος: Ὁ Alfred Manes εἶπεν: «Ἡ κοινων. ἀσφάλισις τοῦ μέλ-

---

seiner künftigen Vereinheitlichung, **Unger**, Verschmelzung oder Vereinfachung der Arbeiterversicherung, ἐν Arbeiterversorgung, Jahr XXVI (1909), σελ. 107 ἔπομ., ἔνθα καὶ λεπτομερῆς ἐπισκόπησις παλαιότερας βιβλιογραφίας, **Korkisch**, Einige Grundfragen des Sozialversicherungsproblems, ἐν Versicherungswissenschaftliche Mitteilungen, τεῦχος 1, Πράγα, σελ. 68, ἔνθα καὶ τὰ πρακτικὰ τοῦ VII διεθνοῦς συνεδρίου κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων (Βιέννη 105), ὅπου διευτυπώθησαν 35 βασικαὶ ἀρχαὶ περὶ ἐνοποιήσεως τῶν κοινων. ἀσφαλίσεων. Ἡ III βασικὴ ἀρχὴ ὠριζε: «Diese Aufgaben sind durchgreifend nur zu lösen durch völlige Verschmelzung der Invaliden—Unfall—und Krankenversicherung unter Hinzufügung der Hinterbliebenen—Versicherung», **Freund**, Die Zentralisation der Arbeiterversicherung, **Seybold**. Das Gesamtversicherungsrecht, **Kulemann**, Die Reform unserer Sozialgesetzgebung, **v. d. Osten**, Grundzüge einer Reform der Arbeiterversicherung, **Bödicker**, Die Reichsversicherungsgesetzgebung, **Düttmann**, Umbau der Arbeiterversicherung, ἐν Arbeiterversorgung, Ἰούνιος—Ἰούλιος 1904, **F. v. Jagnitz**, Die Vereinheitlichung der Arbeiterversicherung und der VII Intern. Arbeiterversicherungskongress, **Zacher**, Zur Reform der Arbeiterversicherung, ἐν Arbeiterversorgung, ἔτος 1907, σελ. 685 ἔπομ.

Ἐκ τῆς νεωτέρας βιβλιογραφίας ἀναφέρομεν: **Schoenbaum**. Financni a organisa oni zasady socialniko pojisteni, Πράγα 1927 σελ. 89 ἔπομ. **Kaufmann**, Zur Umgestaltung der deutschen Sozialversicherung, 1924, Reform der deutschen Sozialversicherung Klassenverschiebung nach dem Kriege. Schriften der Gesellschaft für Soziale Reform, τεῦχ. 76. **Siegrist**. Probleme der Deutschen Sozialversicherung. σελ. 24 ἔπομ. **Krzeczkowski**. Les assurances sociales et la législation internationale. Revue Internationale du Travail, τομ. VIII No 5, **Cesare Biondi**, ἐν Rassegna della Provvidenza sociale, Φεβρ. 1923, **Coen**, Workmen's Compensation in Great Britain σελ. 204, ὁ αὐτὸς ἐν Revue Internationale du Travail τ. XI, 4 (1925) «Les organes administratifs de l'assurance sociale» καὶ ἐν Prager Zeitschrift für Sozialversicherung, ἔτος I (1928) σελ. 163, «Aufbau und Vereinheitlichung der Sozialversicherung, **Pribram**, Die Vereinheitlichung der Sozialversicherung ἐν Intern. Rundschau der Arbeit, 3. Jah. 1925, τεῦχ. 5 σελ. 445 ἔπομ., **Richter**, Vereinheitlichung der Sozialversicherung καὶ **Umbau** der deutschen Sozialversicherung, ἐν Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft Jahr 31 (1931) σελ. 339 ἔπομ.

λωντος ἢ πρέπει νὰ εἶναι ἐνιαία ἢ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη», ἀλλ' ὁ Meidenhauer ἀπαντᾷ: «Ἡ κοινων. ἀσφάλις ἢ πρέπει νὰ παραμείνη ἐν τῇ σημερινῇ τῆς τριμερεῖ διαίρεσει ἢ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη»¹. Ἐρωτᾶται ἤδη: εἶναι δυνατὴ ἡ συγχώνευσις τοῦ ἀτυχήματος καὶ ὁ διαχωρισμὸς τῶν συνεπειῶν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἄλλους δύο ἀσφαλιστικούς κλάδους;

Ἴνα δώσῃ τις τὴν ἀπάντησιν, δεόν νὰ ἐρευνήσῃ τὴν νομικὴν φύσιν τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀτυχήματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν ἄλλων κλάδων πρὸς βεβαίωσιν, ἐὰν αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ εἶναι τυχαῖαι ἢ ἔχουσι βαθυτέραν τὴν αἰτίαν, ἐὰν δηλ. αἱ παροχαὶ τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος εἶναι συνέπεια ἑτέρου νομικοῦ λόγου καὶ ποίου καὶ ἐὰν οὗτος εἶναι ἀρκετός, ὅπως αἰτιολογήσῃ τὰς ἐμφανιζομένας διαφοράς.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων κλάδων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γένεσιν. Ἡ ἀσφάλις τοῦ ἀτυχήματος συνδέεται μὲ τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ρωμ. δικαίου εὐθύνην (εὐθύνη ἐκ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου), ἐνῶ οἱ ἄλλοι κίνδυνοι συνδέονται μὲ τὴν μεσαιωνικὴν συντεχνιακὴν καὶ συνεταριστικὴν κίνησιν. Βεβαίως ἡ ἱστορικὴ αὕτη διαφορὰ δὲν εἶναι ἀρκετὴ. Πρέπει ν' ἀναζητηθῇ βαθύτερος λόγος.

Ὁ νόμος περιέχει ὠρισμένην προσταγὴν, οὐδεμίαν δὲ νομικὴν κατασκευὴν. Αἱ προσταγαὶ ὅμως παρίστανται συνήθως ὡς ἀποτέλεσμα νομικῆς σκέψεως, ὡς συμπεράσματα, τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρονται ἐν τῷ νόμῳ οἱ λόγοι. Ὅθεν ἔργον τοῦ ἐρμηνευτοῦ εἶναι ν' ἀνεύρῃ καὶ ἀποσαφήνισι τούς λόγους τούτους. Ἡ νομικὴ προσταγὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ ἀποζημίωσις τοῦ ἐν τῇ «ἐργασίᾳ» παθόντος «ἀτύχημα». Ἐρωτᾶται: ποίας νομικῆς σκέψεως ἀποτέλεσμα εἶναι τοῦτο; ²

Δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι θεωρίαι ἔχουσι διαμορφωθῆ· ἡ μία θεωρεῖ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην τοῦ ἀσφαλ. ὀργανισμοῦ πρὸς ἀποζημίωσιν, ὡς συνέχειαν τῆς ἀτομικῆς ὑποχρεώσεως τοῦ «κυρίου τῆς ἐπιχειρήσεως» πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντος καὶ ἥς ἡ νομικὴ φύσις οὐδαμῶς μεταβάλλεται διὰ τῆς ἀσφαλίσεως· συνεπῶς, ὡς κᾄτι τελείως διάφορον τῆς λοιπῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως· ἡ ἑτέρα θεωρεῖ αὐτὴν οὐχὶ ὡς συνέχειαν τῆς ἀτομικῆς

1. Reform der deutschen Sozialversicherung κλπ. σελ. 65, 74.

2. Πρβλ. λεπτομερῆ ἔκθεσιν, ἐξ ἧς ἀντλοῦμεν πλεῖστα στοιχεῖα ἐνταῦθα, ἐν **Pfälzer**, Die rechtliche Natur der Unfallversicherung ἐν Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht, τ. 48 σελ. 388 ἔπομ. καὶ τ. 49 σελ. 1 ἔπομ.

ὑποχρεώσεως, ἀλλ' ὡς νέαν συνολικὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἐργοδοτικῆς τάξεως πρὸς περίθαλψιν, ἀναλόγως τῆς ἐπελθούσης ζημίας· συνεπῶς ἔχει τὴν αὐτὴν βάσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ὑπόλοιπος κοινωνικὴ ἀσφάλις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μία συνολικὴ ὑποχρέωσις πρὸς περίθαλψιν τοῦ μισθωτοῦ.

Ἐξετάζομεν κεχωρισμένως ἐκάστην τῶν θεωριῶν τούτων.

Ἡ πρώτη, θεωροῦσα ὡς βάσιν τὴν ἀτομικὴν εὐθύνην θεωρεῖ ὡς γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἀποζημίωσιν εἴτε τὸ πταῖσμα τοῦ ἐργοδότου, εἴτε τὴν σύμβασιν ἐργασίας, ἐξ ἧς παρέπεται· σὺν ἄλλοις καὶ ὑποχρέωσις πρὸς ἀποζημίωσιν.

Ἀρχικῶς ὁ ἐργοδότης ηὐθύνετο μόνον ἔνεκα πταίσματος «ν' ἀποζημιώση». Ἡ εὐθύνη αὕτη ἐπεξετάθη ἤδη νομοθετικῶς καὶ πέραν τοῦ πταίσματος, ὑποχρεωθέντος τοῦ ἐργοδότου «ν' ἀποζημιώση» καὶ ἐν περιπτώσει μὴ πταίσματος αὐτοῦ, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ πρόκειται περὶ ἀτυχημάτων, ὀφειλομένων εἰς «πταῖσμα» τοῦ παθόντος.

Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ¹ ἡ εὐθύνη αὕτη τοῦ ἐργοδότου δὲν μεταβάλλει μορφήν. Ἄλλως τε ἡ ἀρχὴ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου *quae sine culpa accidunt, a nullo praestantur* ² ἔχει διευρυνθῆ καὶ ὑπάρχει εὐθύνη καὶ ἐπὶ περιπτώσεων, αἵτινες δὲν στηρίζονται εἰς *culpa*. Τοιαῦται ὅμως περιπτώσεις ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἐν τῷ ρωμ. δικαίῳ, ὡς ἡ τῶν ξενοδόχων, ναυκλήρων κλπ. ³ Ἡ θεωρία αὕτη ἐπικαλεῖται ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς *culpa* εἶναι «κοινωνικὴ» καὶ ὑπάρχουν καὶ ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ δικαίῳ περιπτώσεις διαφόρου ἐκτιμῆσεως ταύτης, ὡς ἐπὶ *rustici, minores 25 anni*. Συνεπῶς κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, εὐρισκόμεθα πρὸ ἀμιγοῦς ἐξελίξεως τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Βεβαίως δὲν παραγνωρίζει ἡ θεωρία αὕτη, ὅτι ἡ παρεχομένη «ἀποζημιώσις» λόγῳ τῶν ποικίλων περιορισμῶν αὐτῆς καὶ τῆς διαφόρου ἐκτιμῆσεως τῆς ζημίας δὲν εἶναι πλέον «ἀποζημιώσις» ἐν νομικῇ ἔννοια, ἀλλὰ βλέπει τὸ ἀντιστάθμισμα τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν περιπτώσεων τῆς εὐθύνης τοῦ ἐργοδότου.

Διὰ τῆς ἀσφαλίσεως οὐδαμῶς μετεβλήθη ἡ ἀρχικὴ νομικὴ φύσις. Ὁ «κύριος τῆς ἐπιχειρήσεως» εἶναι ὁ ἠσφαλισμένος κατὰ τῆς βαρυνούσης αὐτὸν εὐθύνης «πρὸς ἀποζημίωσιν» ἐν περιπτώσει ἀτυ-

1. Pfälzer, ἔνθ. ἀνωτ. τ. 48 σελ. 412 ἐπομ.

2. L. 23 D. de regulis juris (50, 17).

3. Tit. D. nautae, caupones 4, 9 καὶ l unica Dig. furti adversus nautas 47, 5, Πρβλ. καὶ l. 25 § 8 Dig. locati conducti (19, 2).

χήματος· ἠσφαλισμένος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐργάτης, ὅστις εἰς οὐδεμίαν σχέσιν εὐρίσκεται πρὸς τὸν ἀσφαλ. φορέα.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς συλλογισμῶν βασιζέται καὶ ἡ ἑτέρα θεωρία, διαφέρουσα μόνον κατὰ τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν· αὕτη θεωρεῖ οὐχὶ τὸ «πταῖσμα» ὡς γενεσιουργὸν αἰτίαν, ἀλλὰ τὴν σύμβασιν ἐργασίας. Ὁ «κύριος τῆς ἐπιχειρήσεως» ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν, διότι ὁ ἐργοδότης ἀναλαμβάνει μεταξὺ ἄλλων ὑποχρεώσεων ἐκ τῆς συμβάσεως ἐργασίας καὶ ἐκείνην ἐκ τοῦ νόμου πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἀτυχημάτων. Ὁ ἐργοδότης εὐθύνεται νομικῶς διὰ τὴν πλήρη, τὴν ἀμείωτον ἀξίαν τοῦ παραδιδομένου αὐτῷ παραγωγικοῦ παράγοντος κατὰ τὴν ἐπιστροφήν τούτου, ἅμα τῷ πέρατι τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας. Τοῦτο μέχρι τοῦδε ἴσχυε μόνον διὰ τοὺς δύο ἄλλους παράγοντας τῆς παραγωγῆς, τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κεφάλαιον (μίσθωσις—δάνειον), ἐν ᾧ ὁ «κύριος» τοῦ τρίτου παράγοντος τῆς παραγωγῆς τῆς ἐργασίας δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦτο, διότι τὸ ρωμαϊκ. δίκαιον εἶχεν ὑπ' ὄψει μόνον τὴν ἐργασίαν τῶν δούλων, δηλ. ἐργατῶν κατωτέρας νομικῆς ὑποστάσεως ¹.

Ἡ θεωρία τοῦ «ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου» καθ' ἣν, ἐφ' ὅσον ἡ διαδικασία τῆς παραγωγῆς ἐκθέτει τὸν μισθωτὸν εἰς ὠρισμένους κινδύνους, δέον νὰ βαρύνῃ τὸν ὠφελούμενον ἀπὸ τὰ κέρδη τῆς ἐργασίας, ἀποτελοῦσα τρόπον τινὰ ἐπανάληψιν τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς *eius periculum, ejus est commodum* παρέσχεν ἀπλῶς τὴν οἰκονομικὴν δικαιολογίαν τῆς εὐρυτέρας ἐπεκτάσεως τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἐργοδότη, ἥτις ὅμως οὐδαμῶς μετέβαλε νομικὴν φύσιν.

Ἀντιθέτως ἡ ἑτέρα κατηγορία θεωρῶν διαβλέπει ἐν τῇ ἀσφαλίσει ἀτυχήματος τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς νέας ιδέας.

Ἡ νομικὴ φύσις ὅλων τῶν κλάδων τῆς Κοινων. ἀσφαλίσεως εἶναι ἐνιαία, διότι αὕτη ἐξεπήγασεν ἐκ τῆς αὐτῆς ιδέας, νὰ ἐξασφαλίσῃ δηλ. τὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄπορον μισθωτὸν ἀπὸ τῶν ἀντιξίων περιστάσεων τῆς ζωῆς, ὅταν ἡ πρὸς βιοπορισμὸν ἰκανότης του ἐξαφανίζεται καθ' ὀλοκληρίαν ἢ μειοῦται. Ἀπὸ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης τοῦ κυρίου τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὴν ἐκ ταύτης προκληθεῖσαν ζημίαν, ἐξεπήγασεν ἡ εὐθύνη τῆς ὀλότητος, ὅπως παράσχη εἰς τὸ θῦμα περίθαλψιν. Δὲν παρέχεται εἰς τὸ θῦμα ἀξιώσις πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως προκληθεῖσαν ζημίαν, ἀλλ' ἀπλῶς περίθαλψις, ἔνεκα μειώσεως ἢ ἐξαφανίσεως τῆς βιοποριστι-

---

1. **Mandry**, *Der civilrechtliche Inhalt der Reichsgesetze* (1898) σελ. 503. **Mataja**, *Das Recht des Schadensersatzes vom Standpunkt der Nationalökonomie* σελ. 103.

κῆς ἱκανότητος. Τὸ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἀτύχημα, ὁ πρὸς τὸ ὁποῖον σύνδεσμος αἰτιότητος περιωρίθση εἰς χαλαρόν τινα ἀντικειμενικὸν σύνδεσμον, ἀφ' οὗ ὑποκειμενικῶς τελείως ἐξηφανίσθη δὲν εἶναι πλέον νομικὸς λόγος γενέσεως τῆς ἀξιώσεως, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον προϋπόθεσις τῆς γενέσεως τοῦ δικαιώματος. Ὁ νομικὸς δεσμὸς μεταξὺ τοῦ ἐν τῇ ἐργασίᾳ προκληθέντος ἀτυχήματος καὶ τῆς ἀποζημιώσεως διακόπτεται, διότι εἰσέρχεται μία κρατικὴ ὑποχρέωσις πρὸς περίθαλψιν, ἥς ἀπλῶς ἢ ἐκτέλεσις ἀνατίθεται εἰς ἴδια ὄργανα. Ὁ καθ' ἕκαστον ἐργοδότης δὲν εἶναι οὐδαμῶς ὑπόχρεος πρὸς περίθαλψιν, ἀλλ' ὁ ἀσφαλιστικὸς ὀργανισμὸς, πρὸς ὃν οὗτοι καταβάλλουν εἰσφοράς. Ἡ κατηγορία αὕτη τῶν θεωριῶν ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο μερικωτέρας: τὰς ἀσφαλιστικάς, δηλ. ἐκείνας αἵτινες διαβλέπουσιν εἰς τὴν «ἀσφάλισιν» ἀτυχήματος γνησίαν ἀσφάλισιν ¹ καὶ τὰς δημοσιολογικάς, ² δηλ. ἐκείνας αἵτινες ἀποκρούουσαι τὴν ἀσφαλιστικὴν φύσιν, διαβλέπουσιν δύο μονομερεῖς ἐνοχὰς τῆς πολιτείας ἢ τοῦ ὑπ' αὐτῆς δημιουργηθέντος νομικοῦ προσώπου, μίαν δευτερεύουσαν, τὴν ὑποχρέωσιν δηλ. τοῦ ἐργοδότη πρὸς συνεισφορὰν καὶ μίαν κυρίαν, τὴν ὑποχρέωσιν δηλ. τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς περίθαλψιν. Ἡ εἰδικωτέρα ἔρευνα τῶν θεωριῶν τούτων δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, διότι τὸ ἐρευνώμενον θέμα εἶναι ἕτερον.

Ἐρωτᾶται: ποία ἐκ τῶν δύο κατηγοριῶν θεωριῶν εἶναι ἡ ὀρθότερα; Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἐπίλυσις τοῦ ἐξεταζομένου κυρίου προβλήματος.

Καθ' ἡμᾶς ὀρθὰ στοιχεῖα δύναται τις νὰ εὔρη εἰς ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας τῶν θεωριῶν, πλὴν ὅμως ἀμφοτέρας τὰς χαρακτηρίζει μονομέρεια ἐν τῇ ἐξετάσει, ἥτις ἀπολήγει εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν δύο ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων ἀπόψεων. Ἀτυχῶς μονομέρεια ἐν τῇ ἐξετάσει ἀπαντᾶται εἰς τὴν θεωρητικὴν διασκευὴν πλείστων προβλημάτων τῆς Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ περὶ αὐτὴν ἀσχοληθέντες ἐξήτασαν τὰ προβλήματα αὐτῆς εἴτε ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ δημοσίου τοιούτου. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη καταφαίνεται καὶ ἐν τῷ ἐξεταζομένῳ θέματι, ἥτις δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ ἐκδήλωσις τῆς βασικῆς διαφορᾶς ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς ἐξετάσεως.

1. **Piloty**. Das Reichesunfallversicherungsrecht σελ. 163 ἐπομ., σελ. 490 ἐπομ. **Schmoller**, Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre, τ. II § 219.

2. **Rosin**, Die Rechtsnatur der Arbeiterversicherung, ἰδίᾳ σημ. 16, ἐνθα βιβλιογραφία **Laband**, Deutsches Reichsstaatsrecht in «Das öffentliche Recht der Gegenwart» (1919) σελ. 301.

Ὁρθῶς διαβλέπει ἡ πρώτη κατηγορία θεωριῶν εἰς τὴν ἀσφάλειν ἀτυχήματος ἀτομικὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐργοδότη, ἧς ἡ φύσις οὐδαμῶς μεταβάλλεται διὰ τῆς ἀσφαλίσεως, ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν πρόκειται περὶ τῆς κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον εὐθύνης ἕνεκα *eulra* ἢ νέας εὐθύνης. Ἡ ἀτομικὴ αὕτη ὑποχρέωσις συνίσταται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς πληρωμὴν ὑπὸ μορφὴν εἰσφορῶν εἰς τὸν Ἀσφαλιστικὸν Ὄργανισμόν ὅλων τῶν δαπανῶν τῆς ἀσφαλίσεως.

Πρόκειται ἀπλῶς περὶ νέας μεθόδου πραγματοποιήσεως τῆς παλαιᾶς ιδέας. Σφάλλεται συνεπῶς ἡ ἑτέρα κατηγορία θεωριῶν, ἣτις διαβλέπει ἐν τῇ ἀσφάλει τοῦ ἀτυχήματος ὑποχρέωσιν τῆς ὀλότητος. Ἡ εὐθύνη τῆς ὀλότητος εἶναι ἀπλῶς μέθοδος καλύτερας ἀπὸ πλείστων ἀπόψεων πραγματοποιήσεως τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης. Ἐν τούτῳ ἄρα ὑπάρχει μία βασικὴ διαφορὰ μεταξύ τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἀτυχήματος καὶ τῶν λοιπῶν ἀσφαλίσεων, ὁ διάφορος βαθμὸς εὐθύνης τοῦ ἐργοδότη.

Ὁρθῶς ἐξ ἄλλου διαβλέπει ἡ δευτέρα κατηγορία θεωριῶν, ὅτι αἱ εἰς χρῆμα παροχαὶ τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος δὲν εἶναι ἀποζημίωσις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, ἀλλὰ περίθαλψις νοουμένη ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ ἕνεκα μειώσεως τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος· καὶ πράγματι ἀποκαθίσταται ἡ ζημία μόνον, ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητα διὰ τοῦ ἀτυχήματος καὶ αὕτη οὐχὶ πλήρως. Οὐδεμία ἀποζημίωσις παρέχεται διὰ τὸν τραυματισμὸν ἢ δι' οἰανδήποτε ἄλλην διαταραχὴν σωματικὴν. Ἡ ἀπώλεια ἐνός δακτύλου, ἣτις οὐδεμίαν μείωσιν τῆς ἱκανότητος ἐπάγει, δὲν ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν ἀποζημίωσιν. Ἐπίσης σωματικοὶ ἢ ψυχικοὶ πόνοι οὐδαμῶς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν· βλάβη ὠραιότητος, ἀδυναμία ἢ δυσχέρεια γάμου ἀπώλεια γονιμότητος δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐφ' ὅσον δὲν θίγουν τὴν πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητα· ἐπίσης εἰδικαὶ βλάβαι, ἱματισμοῦ, καταστροφὴ τεχνητῆς ὀδοντοστοιχίας κλπ. δὲν συνεπάγονται ἀποζημίωσιν. Ἡ μείωσις τῆς ἱκανότητος ἀρκεῖ, ἀδιαφόρως, ἐὰν ἐκ τούτου ἐπέρχεται περιουσιακὴ βλάβη εἰς τὸν παθόντα. Ἡ νομικὴ κατασκευὴ τῆς ἀξιώσεως ταύτης δὲν ἔχει τὴν ἐννοίαν τῆς ἀποζημιώσεως τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου¹. Ἐὰν κατὰ τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον ἀπαιτῆται περιουσιακὴ βλάβη ἐν νομικῇ ἐννοίᾳ, ἐνταῦθα ἡ ἀξίωσις κατευθύ-

---

1. **Siefert**, Der Begriff der Erwerbsunfähigkeit auf dem Gebiete des Versicherungswesens σελ. 128 σημ. 272, 131.

νεται εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς οἰκονομικῆς ζημίας, ἣτις συνίσταται εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ιδεώδους κεφαλαίου τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος. Τούτου ἕνεκεν ἔχουσιν ἀξίωσιν καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες, καῖπερ ὑφιστάμενοι βλάβην τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητός των, δὲν ὑφίστανται οὐδεμίαν περιουσιακὴν βλάβην, διότι ἡ πρὸς ἐργασίαν ἱκανότης των ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν χρησιμοποιεῖται (φυλακισμένοι).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ χορηγούμενη ἀποζημίωσις δὲν εἶναι κἂν ἀποζημίωσις, διότι δίδεται καὶ εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν ὑφίσταται βλάβη ἐξ ἑνός, ἐν ᾧ ἐξ ἑτέρου δίδεται πολλάκις πολὺ μικροτέρα τῆς ἐπελθούσης βλάβης ἢ δὲν χορηγεῖται παντάπασιν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν βραχείας διαρκείας ἀτυχημάτων ἢ τῶν συνεπαγομένων ἀσήμαντον ἀνικανότητα, κάτω ἐνὸς ὠρισμένου ποσοστοῦ¹.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁμῶς βάσεως στηρίζονται καὶ αἱ παροχαὶ τῆς ἀσφαλίσεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων, δηλαδὴ τὴν παροχὴν τῶν μέσων πρὸς περίθαλψιν τοῦ παθόντος μισθωτοῦ, τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ ὑπολογισμὸς γίνεται κατὰ διάφορον μέτρον εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους. Ἄρα ἐν τούτῳ ὑπάρχει ταυτότης σκοποῦ τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος καὶ τῶν ἄλλων ἀσφαλίσεων.

Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος καὶ ἡ διαφορὰ ἐντοπίζεται πλέον εἰς τοῦτο καὶ μόνον: Πρέπει νὰ ὑπάρχη ἡ ἰδιαιτέρα εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη δι' ἀτύχημα, ἣτις ἐκδηλοῦται καὶ κατὰ τὴν μίαν καὶ κατὰ τὴν ἄλλην θεωρίαν ἐν τῇ ὑποχρεώσει αὐτοῦ πρὸς πληρωμὴν ὄλων τῶν δαπανῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος². Μόνον διὰ τῆς

1. Εἰς καμμίαν σχεδὸν νομοθεσίαν, ἡ «ἀποζημίωσις» ἐπὶ πλήρους ἀνικανότητος δὲν φθάνει τὸν ἀπολεσθέντα ἐργατ. μισθόν· οὕτως ἐν Γερμανίᾳ 66 $\frac{2}{3}$ % τοῦ ἐργ. μισθοῦ. Αὐστρία 66 $\frac{2}{3}$ %, Μεγ. Βρετανία 50—65 %, Ἑσθονία, Λεττονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σουηδία, Τσεχοσλοβακία 66 $\frac{2}{3}$ %, Νορβηγία, Βελγίω 50 %, Ὀλλανδία 60 %. La réparation des accidents du travail σελ. 305 ἔπομ.

2. Ὁρθῶς θέτει τὸ ζήτημα ὁ **Pribram** Die verteilung der finanziellen Lasten in der Sozialversicherung ἐν Festgabe für Georg von Schanz σελ. 215 ἔπομ. ἰδίως ὁμῶς Die vereinheitlichung der Sozialversicherung. (ἀνωτ. σημ. 9) κηρυσσόμενος κατὰ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ ἀτυχήματος, λόγῳ τῆς ἰδιαιτέρας εὐθύνης τοῦ ἐργοδότη, χωρὶς ὁμῶς νὰ ἐρευνᾷ, ἐὰν δικαιολογεῖται ἡ εὐθύνη αὐτῆ. Ἀντιθέτως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πραγματικὴ, ὀργανικὴ ἔνωσις, ἀλλ' ἀπλῶς μηχανικὴ, ἡ προτεινομένη ὑπὸ τοῦ **Rosin**, Bestrebungen (ἀνωτ. σημ. 8), καθ' ὃν καὶ μετὰ τὴν συγχώνευσιν θὰ διατηρηθῆ ἡ ἰδιάζουσα εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη, αἱ ὑπ' αὐτοῦ δὲ καταβαλλόμεναι εἰσφοραὶ θὰ διατίθενται δι' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τὰ ἀτυχήματα.

ἐρεύνης τοῦ βασικοῦ τούτου προβλήματος εἶναι δυνατὸν νὰ κριθῆ, ἐὰν ὑπάρχη ἐσωτερικὴ ἐνότης καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἐξωτερικὴ, μεθοδολογικὴ ὡς ἀνευρίσκει ἡ δευτέρα κατηγορία θεωριῶν ἐν τῇ πραγματοποιήσει τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Ἡ πρώτη ἀπάντησις εἶναι ὅτι εἰς τὸ ἀτύχημα ὑπάρχει αἰτιώδης σύνδεσμος, ἄμεσος ἢ ἔμμεσος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν. Ἡ αἰτιώδης αὕτη συνάφεια δικαιολογεῖ μίαν ἰδιαιτέραν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη καὶ ἥτις δὲν ἀνευρίσκεται εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐὰς ἐξετάσωμεν ἤδη ἐγγύτερον τὸν αἰτιώδη τοῦτον σύνδεσμον, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον οὗτος δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη. Ἡ ἔννοια τοῦ αἰτιώδους συνδέσμου, ἐνδιαφέρουσα πλείονα πεδία τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλὰ ἔχει διάφορον ἐκάστοτε περιεχόμενον ¹. Ἀρχικῶς ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι, πρὸ τῆς λήψεως τῶν νεωτέρων εἰδικῶν νομοθετικῶν μέτρων, ὅτε ἡ προστασία τοῦ παθόντος ἐζητεῖτο ν' ἀνευρεθῆ εἰς τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον, ἀπετελεῖτο ὁ αἰτιώδης σύνδεσμος ἐκ τοῦ ὑποκειμενικοῦ καὶ ἀντικειμενικοῦ στοιχείου. Δὲν ἤρκει δηλαδὴ ἡ ἐπελθοῦσα σωματικὴ ἢ πνευματικὴ βλάβη (ἀτύχημα) νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ἀπητεῖτο πρὸς τοῦτο καὶ ὑποκειμενικὴ ὑπαιτιότης τοῦ ἐργοδότη. Αἱ νεώτεροι νομοθεσίαι, διὰ νὰ εὐρύνουν τὴν προστασίαν τοῦ μισθωτοῦ, ἐγκατέλειψαν τὸ πταῖσμα τοῦ ἐργοδότη καὶ διὰ τῆς θεωρίας τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου περιωρίσθησαν εἰς τὸ ἀντικειμενικὸν πταῖσμα, εἰς τὸ γεγονός δηλαδὴ καὶ μόνον, ὅτι τὸ ἀτύχημα συνέβη ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ἀσχέτως πρὸς κάθε ὑπαιτιότητα τοῦ ἐργοδότη. Ἡ κεντρικὴ σκέψις τῆς προστασίας εἶναι, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἐργοδότης ἔχει τὰ ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ὀφέλη, πρέπει νὰ φέρῃ τὰς ζημίας εἰς τε τὰ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα μηχανήματα, ἀσχέτως πρὸς κάθε πταῖσμα αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σκέψεως αὐτῆς διαδοχικῶς εὐρύνεται ἡ ἔννοια τοῦ αἰτιώδους συνδέσμου καὶ θεωρεῖται ἀκόμη εὐρισκόμενος καὶ εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἐργασία δὲν εἶναι κἂν ἡ κυρία, ἢ ἀποχρῶσα αἰτία τοῦ ἀτυχήματος, ἀλλ' ἀπλῶς μία αἰτία, ἢ εὐκαιρία, καθ' ἣν ἐκδηλοῦται τὸ ἀτύχημα. Πρόχειρα παραδείγματα εἶναι τὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπανόδου ἐξ αὐτῆς λαμβάνοντα

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως στηρίζεται καὶ ὁ **Schoenbaum**, ἐν τῇ ἐν σημ. 9 μνημονευθείσῃ μελέτῃ τοῦ.

1. **Rosin**. Das Recht der Arbeiterversicherung, τ. I. σελ. 271 σημ. 7.

χώραν ἀτυχήματα ἐξ ἀσχέτου πρὸς τὴν ἐργασίαν αἰτίας, π.χ. ἐκ συγκρούσεως τῶν τροchioδρομικῶν ὀχημάτων ἢ οἱ ἐν τῇ ἐργασίᾳ διαπληκτισμοὶ καὶ τραυματισμοὶ δι' ἐργαλείων τῆς ἐπιχειρήσεως. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δὲν δύναται νὰ γίνη λόγος περὶ αἰτιώδους συνδέσμου πρὸς τὴν ἐργασίαν, δικαιολογοῦντος τὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη. Ἐτερον γεγονός παρεμβαῖνον διακόπτει τὸν αἰτιώδη πρὸς τὴν ἐργασίαν σύνδεσμον. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ διαστείλωμεν τὴν ἔννοιαν τοῦ αἰτιώδους συνδέσμου ὑπάρχουν πάντοτε ὠρισμένα ὅρια εἰς αὐτήν. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἀνευρίσκουν «αἰτιώδη σύνδεσμον», διότι παραμένει πάντοτε, ὡς ἡ κυρία αἰτία, ἡτις γεννᾷ ἐν προκειμένῳ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη, ἡ θεωρία ἀκριβῶς τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου, καὶ ἡτις ὠθεῖ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν αἰτιώδους συνδέσμου. Ὁ αἰτιώδης σύνδεσμος δὲν εἶναι πραγματικῶς τοιοῦτος. Εἶναι ἀπλοῦν ὁμοίωμα αἰτιώδους συναφείας. Ἐὰν ἀναζητῶμεν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς θεωρίας τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου καὶ αἰτιώδη συνάφειαν, ἔστω καὶ ἀπωτέραν, τοῦτο ἀπλῶς ἀποτελεῖ ἐν λείψανον παλαιοτέρων νομικῶν ἀντιλήψεων, μεταβιβασθεισῶν ἐκ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη ἐθεμελίωκε τὸ πταῖσμα τοῦ ἐργοδότη καὶ ἀπητεῖτο πραγματικὸς αἰτιώδης σύνδεσμος. Εἰς τὴν κεντρικὴν ταύτην σκέψιν, τὴν θεωρίαν δηλ. τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου ὀφείλεται καὶ ἡ παρατηρουμένη συνεχῆς ἐπέκτασις τῆς ἐννοίας τοῦ αἰτιώδους συνδέσμου. Ἡ αὐτὴ ὅμως θεωρία τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου θεμελιώνει καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐργοδότη, ὅπως φέρη καὶ τὰ βάρη, ἔστω καὶ ἐν μέρει, καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀσφαλιστικούς κλάδους. Καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς νομοθεσίας μέρος σημαντικὸν τῶν δαπανῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἀναπηρίας, θανάτου καὶ ἀσθενείας φέρει καὶ ὁ ἐργοδότης, διότι, ὅπως κερδίζει ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ ζωτικότητος τῶν ἐργατῶν, εἶναι εὐλόγον νὰ φέρη καὶ τὰ βάρη πρὸς περίθαλψιν αὐτῶν. Οὕτως ἄλλως τε γενικῶς διετύπωσε τὴν περὶ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου θεωρίαν τοῦ ὁ πρῶτος θεμελιώσας αὐτὴν Sismondi¹ καὶ τὴν ὁποίαν ἀνέμιξε μετὰ τοῦ αἰτιώδους συνδέσμου ἢ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἐργαζομένη νομικὴ σκέψις. Κατ' ὀρθωσεν μὲν ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ ὑποκειμενικοῦ πταίσματος, ἀλλ' ἔμεινε δεσμίᾳ «τοῦ ἀντικειμενικοῦ», ὅπερ ἐν τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι παρὰ μία ὠχρὰ ἀνταύγεια παλαιοῦ αἰτιώδους συν-

1. **Sismondi**. Nouveaux principes d' économie politique ἔκδ. 2, 1827, τομ. 2 σελ. 347 ἐπ. **Gide-Rist**, Ἱστορία τῶν οἰκονομικῶν θεωριῶν ἀπότῶν φυσικοκρατῶν μέχρι σήμερον (μεταφρ. Ν. Πατσέλη) σελ. 245.

δέσμου. Συνεπῶς ἡ ἔννοια τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου καὶ μόνη καὶ οὐχὶ ὁ αἰτιώδης σύνδεσμος εἶναι ἡ βάση τοῦ ἀτυχήματος καὶ ὡς τοιαύτη εἶναι κοινὴ εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀσφάλισιν.

Εἶναι νομικῶς τελείως ἀδιάφορον τὸ ζήτημα, ἐὰν ἡ ἔννοια τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου, περισσότερον τονιζομένη ἐξ ἱστορικῶν λόγων εἰς τὸ ἀτύχημα, καταλήγει εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τοῦ ἐργοδότη δι’ ὀλοκλήρων τῶν εἰσφορῶν, ἐνῶ εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους ἐν μέρει μόνον. Τοῦτο νομικῶς ἐπαναλαμβάνομεν εἶναι ἀδιάφορον. Τὸ ζήτημα τοῦ βάρους δὲν εἶναι μόνον ζήτημα νομικῆς σκέψεως ἀλλὰ καὶ παραδόσεων, ἱστορικῆς συνεχείας, δυναμικότητος τῶν κρατουσῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων.

Νομίζομεν ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι πλέον οὐδεὶς ἰδιαιτέρος νομικὸς λόγος ὑφίσταται διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ὠρισμένων συνεπειῶν καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ κλάδου τοῦ ἀτυχήματος καὶ ὀλόκληρος ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις διέπεται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην ἀρχήν, τὴν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου καὶ τείνει εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, δηλ. τῶν ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ κινδύνου προκαλουμένων διαταραχῶν εἰς τὸ ἀσφαλιστικὸν συμφέρον.

Ἄλλ’ ἂν ἐδέχθημεν, ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀνάγκη διακρίσεως τοῦ ἀτυχήματος, ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων, ἐφ’ ὅσον δὲν διεπιστώσαμεν ἰδιαιτέρον αἰτιώδη σύνδεσμον, δὲν ἔπεται, ὅτι καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, καθ’ ἃς διαπιστοῦται γνήσιος αἰτιώδης σύνδεσμος, με ἀμφότερα αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα, ὑποκειμενικὸν καὶ ἀντικειμενικόν, δὲν πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ἰδιαιτέρα πρόνοια, διεπομένη πλέον ἀπὸ τὰ κοινὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑφίσταται τὸ πταῖσμα, ὡς εἰδικὴ γενεσιουργὸς αἰτία. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, τὰς ὁποίας προβλέπει ἄλλως τε καὶ τὸ ἰσχυρὸν δίκαιον,¹ δέον νὰ παρέχῃται ἀκεραία ἢ κατὰ τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον καὶ τοὺς συνήθεις δικονομικοὺς κανόνες ἀποζημίωσης, ἀλλ’ ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω θεωρητικοὺς λόγους προστίθενται καὶ πρακτικοὶ τοιοῦτοι. Ὁ καθορισμὸς, ἐὰν πρόκειται περὶ ἀτυχήματος, εἰς πολλὰς περιπτώσεις δὲν εἶναι εὐχερής. Οὕτω δύνανται νὰ προκληθοῦν πολλὰ ἀμφιβολία, ἐὰν ἡ ὑπάρχουσα ἀτροφία τῶν μῶν εἶναι ἀποδοτέα εἰς μίαν ἐξηκριβωμένην καῦσιν ἢ ἐὰν ὠρισμένοι

---

1. **Sachet.** Accidents du travail et les maladies professionnelles τ. I No 761 ἐπομ. II No 1432 ἐπομ. Πρβλ. καὶ ἀρθρ. 16 νόμου 551 τοῦ 1915 «περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημίωσιν ἀτυχημάτων κλ π».

βλάβαι τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἢ διανοητική τις ἀσθένεια συνδέεται αἰτιωδῶς μὲ ἐγκεφαλικὸν τραυματισμὸν. Ἐπίσης ὑπάρχουν περιπτώσεις, ὅπου τὸ ἀτύχημα πλήττει ἐν λόγῳ ἀσθενείας ἐξησθενημένον πρόσωπον. Ἐνταῦθα εἶναι δύσκολον ἀπὸ ἰατρικῆς ἀπόψεως νὰ προσδιορισθῇ, ἐὰν ἡ ἐμφανιζομένη νέα παθολογικὴ κατάσταση εἶναι ἀποδοτέα εἰς τὸ ἀτύχημα ἢ εἰς τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν ¹.

Ἡ ἀμφιβολία αὕτη δημιουργεῖ μεγάλην βλάβην τῆς δημοσίας ἠθικῆς, διότι εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ὁ ἐργάτης ἀγωνίζεται, ὅπως ἀποδώσῃ τὴν πάθησίν του εἰς ἀτύχημα ἐργασίας. Οὕτω προκαλεῖται ἐξαιρετικὴ νευρικότης καὶ ἡ διαδικασία τῶν ἀποζημιώσεων ἐδημιούργησεν νέας μορφὰς τῶν νευρικῶν ἀσθενειῶν. Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων εἶναι ἀληθές, ὅτι βοηθεῖται τις διὰ τοῦ ἑτέρου χαρακτηριστικοῦ γνωρίσματος τοῦ ἀτυχήματος, τοῦ βιαίου γεγονότος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλάκις προκαλεῖ ἀμφισβητήσεις· ἡ ἔννοια τοῦ βιαίου διαρκῶς ἐπεκτείνεται καὶ περιλαμβάνει καὶ τὸ συμβαῖνον ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος· συνεπῶς εἶναι δύσκολος εἰς τινὰς περιπτώσεις ὁ προσδιορισμὸς τοῦ βιαίου γεγονότος. Ὁ μηχανικὸς τοῦ πλοίου, ὅστις ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς κοπώσεως, θερμάνσεως καὶ ἀφθόνου ἐφιδρώσεως τοῦ σώματος, λόγῳ τῆς ἐπὶ πολλὰς ὥρας παραμονῆς του ἐν τῷ διαμερίσματι τῶν κλιβάνων καὶ τῆς ἀποτόμου μεταπτώσεως αὐτοῦ εἰς καιρικὰ ρεύματα προσεβλήθη ὑπὸ πνευμονίας ἐξ ἧς ἀπέθανεν, θεωρεῖται ὅτι ἔπαθεν ἀτύχημα ἐκ βιαίου συμβάντος ². Ἡ ἔννοια διηυρύνθη ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς συμπεριλήψεως καὶ τῶν λεγομένων ἐπαγγελματικῶν ἀσθενειῶν τῶν ὀφειλομένων δηλαδὴ εἰς τὴν συνεχῆ δυσμενῆ ἐπίδρασιν τῶν συνθηκῶν ἐργασίας ³.

1. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἐξῆρε κυρίως ὁ **Rosin**, *Umschau und Vorschau* κλπ. (άνωτ. σημ. 8).

2. Ἀπόφ. Ἀρ. Πάγου 240/1930 ἐν Δικαιοσύνῃ, τόμ. Θ' σελ. 79.

3. Ὁ γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πράγας κ. Schoenbaum ἐν τῇ ἄνωτέρῳ ἐν σημ. 9 μνημονευομένη ἐργασίᾳ κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ κλάδου ἀτυχήματος ἐπικαλούμενος σὺν ἄλλοις καὶ τὸ ἐπιχείρημα ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ στατιστικῶν τῶν ὀργανισμῶν ἀσφαλίσεων κατὰ τῶν ἀτυχημάτων, ὅτι εἰς ἀσήμαντον ἀριθμὸν περιπτώσεων ἀτυχημάτων πρόκειται περὶ ἀξίων λόγου τοιούτων. Εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις πρόκειται περὶ ἐλαφροτάτων παθήσεων θεραπευομένων παρὰ τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀσθενείας. Ἐπὶ 26000 ἀτυχημάτων ἀναγγεληθέντων τὸ 1913 εἰς τὸν ἀσφαλιστικὸν ὀργανισμὸν ἀτυχημάτων τῆς Πράγας 16300 ἤτοι 63% δὲν ἀπεζημιώθησαν· μόνον 37% συνεπήγοντο ἀποζημιώσιν καὶ ἐκ τούτων τὰ

Ἐὰν ἐξομοιωθῇ ἢ ἐκ τοῦ ἀτυχήματος ἀναπηρία πρὸς τὴν ἐξ οἰασδῆποτε ἄλλης αἰτίαν προερχομένην, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ ὁ πάσχων αἰφνίδιον τι ἀτύχημα νὰ μὴ ἔχη συμπληρώσει τὸν διὰ τεχνικούς λόγους παρ' ὅλων τῶν νομοθεσιῶν καθοριζόμενον χρόνον ὑπαγωγῆς ὑπὸ τὴν ἀσφάλισιν.

Τὸ ἀτύχημα εἶναι βίαιον συμβάν, διακόπτει τὴν κανονικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐξέλιξιν τοῦ μισθωτοῦ, τὸν ἐμποδίζει νὰ συνεχίσῃ τὴν δρᾶσίν του. Διὰ τοῦτο τὸ λαμβάνον χώραν ἀτύχημα δεόν νὰ παρέχῃ δικαίωμα εἰς τὰς κεκανονισμένας, τὰς συνήθεις παροχὰς καὶ ἄνευ τῆς συμπληρώσεως τοῦ κεκανονισμένου χρόνου. Τὴν τοιαύτην ὅμως συνέπειαν δεόν νὰ ἔχη οὐ μόνον τὸ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἀτύχημα ἀλλὰ πᾶν ἀτύχημα, διότι οἰονδῆποτε ἀτύχημα γεννᾷ τὰς αὐτὰς διὰ τὸν μισθωτὸν συνεπείας, εἴτε ἔπαθε τοῦτο ἐν τῇ ἐργασίᾳ εἴτε μὴ. Οὕτω δὲ διαμορφουμένης τῆς προστασίας, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη πλέον ἀποδείξεως αἰτιώδους πρὸς τὴν ἐργασίαν συνδέσμου¹.

Ἡ ἀπορρόφηση τοῦ κλάδου ἀτυχήματος θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν, ὅτι δὲν θὰ καλύπτεται πλέον ἢ μερικὴ ἀνικανότης πρὸς ἐργασίαν, ἣτις σήμερον ἐπὶ ἀτυχημάτων μὲν καλύπτεται ἐνῶ ἐπὶ συνήθους ἀναπηρίας οὐχί. Ζωηρόταται εἶναι αἱ κατὰ τῆς προστασίας τῆς μερικῆς ἀνικανότητος ἀντιρρήσεις. Ἐχει ἤδη γενικευθῆ ἢ κινήσις περὶ μὴ ἀποζημιώσεως τῶν μικρῶν μειώσεων τῆς πρὸς ἐργασίαν ἰκανότητος καὶ αἱ νεώτεροι νομοθεσίαι δὲν καλύπτουν τὴν κάτω π.χ. τῶν 20 ἢ 25)ο ἀνικανότητα. Εἶναι ἀναμφισβήτητοι αἱ γενόμεναι καταχρήσεις, ἰδίᾳ μικροὶ αὐτοτραυματισμοὶ τῶν ἐργατῶν ἢ παραμελήσεις ἐγκαίρου θεραπείας ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἐπιθυμίαν λήψεως ἀποζημιώσεως. Διὰ τῶν τοιούτων ἀποζημιώσεων τῶν μερικῶν ἀνικανότητων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὰ 2)3 τῶν περιπτώσεων ἀνικανότητος καὶ δημιουργοῦν σπουδαίαν ἐπιβάρυνσιν τῆς ἀσφαλιστικῆς ὀργανώσεως, καταφέρεται σπουδαῖον πλήγμα κατὰ τῆς ἠθικῆς τάξεως ἐν τῇ ἐργασίᾳ λόγῳ τῶν καταχρήσεων, αἱ ὅποιαι σημειοῦν-

πλεῖστα μετὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἐθεραπεύθησαν· 1 ο)ο μόνον ἦσαν θάνατοι. Τοῦτο ἀποδεικνύει προφανῶς, ὁποῖαν ἀδικαιολόγητον κινήσιν προκαλεῖ ἢ ὑπαρξίς κλάδου ἀτυχημάτων μὲ νύξημένην πῶς ἀποζημιώσιν. Ἰδίᾳ δὲ μὲ τὴν κάλυψιν τῆς μερικῆς ἀνικανότητος 44 % ἐκ τῶν ἀναγνωρισθειῶν «διαρκῶν» ἀνικανότητων ἀφεώρων τὰς λεγομένας «δακτυλικὰς ἀνικανότητας» (Fingernuffälle) τὰς ἀσημάντους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνικανότητος, εἰς τὰς ὁποίας ποικίλαι καταχρήσεις σημειοῦνται.

1. Ἡ Ἑλβετία εἶναι τὸ μόνον κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ ἀτύχημα, εἴτε ἔλαβε χώραν ἐν τῇ ἐργασίᾳ, εἴτε μὴ.

ται. Ἀλλὰ μήπως ἱκανοποιοῦν αἱ ἀποζημιώσεις αὗται οὐσιαστικὴν τινὰ ἀνάγκην; Ἡ πείρα διδάσκει, ὅτι διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου ἐπέρχεται εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις πλήρης προσαρμογὴ πρὸς τὰς ἀπομενούσας ἐπαγγελματικὰς δεξιότητας, δεδομένου μάλιστα, ὅτι ἡ σημερινὴ τεχνικὴ ὀργάνωσις δὲν ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερας ἐκλεπτυσμένας προσωπικὰς ἱκανότητας καὶ ἀρκεῖται εἰς γενικὰς τινὰς ἱκανότητας. Ἄλλως τε κατὰ τὸν ὅρισμόν τῆς ἀναπηρίας, ὡς εἶδομεν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης, ὑφίσταται αὕτη καὶ ὅταν ὑπάρχη ἱκανότης πρὸς ἐργασίαν κατὰ τὸ ἐν τρίτον. Συνεπῶς παρέχεται ἀρκετὸν περιθώριον διὰ νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς αὐτὴν καὶ βαρεῖαι περιπτώσεις μερικῆς ἀνικανότητος. Ἐὰν πάντως, παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω, παρίσταται ἀνάγκη καλύψεως καὶ τῆς μερικῆς ἀνικανότητος, πρέπει αὕτη νὰ ἐξετασθῆ οὐχὶ μόνον διὰ τὴν συνεπεία ἀτυχήματος ἀναπηρίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν πάσης φύσεως ἀναπηρίαν, διότι αἱ ἴδιαι ἀνάγκαι δημιουργοῦνται διὰ τὸν ἐξ οἴασδήποτε αἰτίας καθιστάμενον μερικῶς ἀνίκανον.

*
* *

Ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις δύναται ν' ἀπλοποιηθῆ σημαντικῶς διὰ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ κλάδου τῶν ἀτυχημάτων καὶ τῆς ἀπορροφήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων κλάδων, διότι ἅπασα ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἐκκινουῖσα ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἰδέας καὶ εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλέπουσα δέον νὰ διέπεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. Διὰ τὸ ἀτύχημα οὐ μόνον τὸ ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἀλλὰ γενικῶς, ὡς ἐν ἀπροσδόκητον γεγονός, δέον ἀπλῶς νὰ ἰσχύσουν ὠρισμένοι ἀποκλίσεις ἀπὸ τινὰς διατάξεις, τὰς ὁποίας ἡ τεχνικὴ τῶν λοιπῶν ἀσφαλίσεων καθιστᾷ ἀναγκαίας.

Χρ. Ν. Ἀγαλλόπουλος

Διευθυντὴς τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Καπνεργατῶν